

נעשה אדם

ומביא גואל לבני בניהם למען שמו

פְּרוּך אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל-הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל-עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חַסְדִּים טוֹבִים. וְקוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אֲבוֹת. וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה: מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגֵּן: פְּרוּך אַתָּה ה' מִגֵּן אַבְרָהָם:

Blessed are You, Hashem, our G-d and the G-d of our forefathers, G-d of Avraham, G-d of Yitzchak and G-d of Yaakov, the great, mighty and awesome G-d, the supreme G-d, Who bestows beneficial kindness and creates everything, Who recalls the kindnesses of the Patriarchs and brings a Redeemer to their children's children, for His Name's sake, with love. O King, Helper, Saviour and Shield. Blessed are You Hashem, Shield of Avraham.

אבודרהם שמונה עשרה

וזכר חסדי אבות שנאמר (ויקרא כו, מב) וזכרתי את בריתי יעקב וגו' וכתוב (ירמיה ב, ב) זכרתי לך חסד נעורידך. ומביא גואל על שם (ישעיה סט, כ) ובא לציון גואל. ואמר חסדי אבות אצל הגאולה כלומר זכר חסדי אבות לבניהם לגאלם ואף אם תמה זכות אבות מביא גואל לבני בניהם. למען שמו ע"ש (ישע' סג, טז) גואלנו מעולם שמוך.

גמ' שבת נה.

מאימתי תמה זכות אבות אמר רב מימות הושע בן בארי שנאמר אגלה את נבלתה לעיני מאהביה ואיש לא יצילנה מידי ושמואל אמר מימי חזאל שנאמר וחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל ימי יהואחו וכתוב ויחן ה' אותם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם ולא השליכם מעל פניו עד עתה רבי יהושע בן לוי אמר מימי אליהו שנאמר ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלקי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלקים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי [את] כל הדברים האלה וגו' ורבי יוחנן אמר מימי חזקיהו שנאמר למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת ה' צבאות תעשה זאת וגו':

And since when has the merit of the Patriarchs been exhausted? — Rab said, Since the days of Hosea the son of Beeri, for it is written, [And now] will I discover her lewdness in the sight of her lovers, and none shall deliver her out of mine hand. Samuel said. Since the days of Hazael, for it is said, And Hazael king of Syria oppressed Israel all the days of Jehoahaz; and it is written, But the Lord was gracious unto them, and had compassion upon them, and had respect unto them, because of the covenant with Abraham, Isaac, and Jacob, and would not destroy them, neither cast he them from his presence until now R. Joshua b. Levi said: Since the days of Elijah, for it is said, And it came to pass at the time of the offering of the evening oblation, that Elijah the prophet came near, and said, O Lord, the God of Abraham, of Isaac, and of Israel, let it be known this day that thou art God in Israel, and that I am thy servant, and that I have done all these things at thy word. R. Johanan said: Since the days of Hezekiah, for it is said, Of the increase of his government and of peace there shall be no end, upon the throne of David, and upon his kingdom, to establish it, and to uphold it with judgement and with righteousness for henceforth even for ever. The zeal of the Lord of hosts shall perform this.

תלמוד ירושלמי סנהדרין נ.

רבי יודן בר חנן בשם ר' ברכיה אמר הקב"ה לישראל בני אם ראיתם זכות אבות שמטה וזכות אמהות שנתמוטטה לכו והידבקו בחסד מה מעמא כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה. כי ההרים ימושו זה זכות אבות והגבעות תמוטינה זו זכות אמהות מיכן והילך וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה':

ישעיה נ"ד:

כִּי הָהָרִים יִמוּשׁוּ וְהַגְּבְעוֹת תִּמוּטֶינָה וְחַסְדֵי מֵאֲתָךְ לֹא יִמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט אָמַר מְרַחֵמְךָ ה':

ישעיה ס"ג:ט"ז

כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבֹרָהֶם לֹא יָדָעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכְרֹנוּ אֶתָּה ה' אָבִינוּ גְּאֻלָּנוּ מֵעוֹלָם

שִׁמְךָ:

For You are our father, for Abraham did not know us, neither did Israel recognize us; You, O L-rd, are our father; our redeemer of old is your name.

מלבי"ם שם

כי אתה - מתחיל לטעון נגד שני אלה. א] נגד מה שהתלונן איך המון מעיך ורחמיך התאפקו עתה. אומר הלא אתה אבינו - הלא אין לנו אב אחר זולתך כי אברהם לא ידענו - ואיך לא ירחם האב על בנו, (אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו - הידיעה היא בשכל וההכרה היא ע"י שראה בחוש, אומר אברהם לא ידע אותנו כלל כי מחלציו יצאו גם ישמעאל ועשו ולא ידע כי אנחנו נהיה עם ה' ביחוד, וישראל הגם שהוא כבר ידע אותנו כי ידע שבניו יהיו שבטי ה', מ"מ לא הכיר אותנו בעיניו.) ב] ונגד מה שהתלונן איה קנאתך וגבורתיך, טוען הלא אתה ה' אבינו גאלנו מעולם שמך - הלא שמך אשר בו נודעת מעולם, הוא שאתה אבינו גואלנו. הלא רק בשם זה יודעים אותך שאתה אבי ישראל וגואלם. ומה תעשה לשמך הגדול הזה איה קנאתך על שמך זה המחולל עתה באמור הגוים מבלתי יכולת?:

רינת חיים עמ' כ"ז

כלומר יש להקב"ה הנהגה של "למען שמו" שמכחה יגאל אותנו גם אם לא נהיה ראויים לפי מעשינו, יסוד זה מבאר רמח"ל באריכות (דעת תבונות עמ' ט"ז-י"ז, מ"א-ב' ועוד) והוא ענין הנהגת גילוי היחוד, כמו שכתב (שם, עמ' מ') "ונמצא שבאמת בשתי מידות אלה" - הנהגת המשפט, והנהגת היחוד כמו שמבאר להלן - "אוחז האדון ב"ה תמיד..." א' מידת השכר ועונש ... ונקראת הנהגה זאת: הנהגת המשפט... והנה לפי מידת השכר ועונש - הקב"ה כביכול משעבד מעשיו למעשי בני אדם, שאם הן טובים גם הוא יטב להם, ואם הם רעים יוכרח, כביכול, להענישם... וכמאמרם ז"ל (איכה רבה א':ל"ג) 'בזמן שישראל עושים רצונו של מקום - מוסיפים כח בגבורה של מעלה, וכשאינן עושים רצונו של מקום - מתישין כח של מעלה' ח"ו, אמנם ודאי הקב"ה אינו מוכרח אלא שכך רצה לשעבד הנהגתו לפי מעשינו, אבל מאידך גיסא "מעוצם יחוד שליטתו הוא שאין לו שום הכרח וכפיה כלל, וכל סדרי המשפט - כולם תלויים ברצונו, ולא שהוא מוכרח בהם כלל... וכשהוא רוצה - אינו חושש לכל המעשים, ומיטיב בטובו למי שרוצה... ואז נאמר (ירמיהו נ"ב: כ') "יבוקש את עון ישראל ואיננו וגו' כי אסלח לאשר אשאר" וכן נאמר (ישעיה מ"ח:יא) "למעני למעני אעשה כי איך יחל" (דע"ת עמ' ט"ו-י"ז). ולמען גילוי היחוד תבוא הגאולה גם בדור שכולו חייב, שמעשינו לא זו בלבד שאינם מספיקים להביא בזכותם את הגאולה, אלא הם אפילו מנוגדים לגאולה, כמו שכתוב (שם עמ' י"ז) "זאת נחמתנו בעניינו, כי לא על מעשינו יפקוד ולא לזכותנו ימתיך, או מחסרון מעשים יחליפנו ח"ו, אלא מפני השבועה אשר נשבע לאבותינו והברית אשר כרת, הנה אפילו אם לא יהיה זכות לישראל - כשיגיע עת מועד, יום נסתם בלבנו, הנה על כל פנים יושיענו ודאי, כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן כשהוא רוצה". כל זה כדי לגלות את יחודו שהוא האדון ואין לו שום מונע ומעכב, וזהו עומק הכונה של "מביא גואל לבני בניהם למען שמו" לגלות את שמו - הנהגת היחוד שלו, לכן בכל אופן תבוא הגאולה.

עלת תמיד פ' כ"ב

גואל הוא מלך המשיח, ואמר לשון הוה שכל זמן משך הגלות הוא השתלשלות לגאולה לעתידה שתהיה במהרה.

דרך ה' - חלק ד פרק ד

ומעומק הענין הוא, כי הרי כפי הסדרים שסידרה חכמתו ית' לתיקונן של הנבראים, כמ"ש בחלק א', הנה יש ענינים רבים של דע שמתגלגלים וסובבים בעולם, אם מצד בחירתן של בני האדם החוטאים, ואם מצד מה שנגזר עליהם לענשן, ונראה הדבר לכאורה שזה הפך רצונו ית', כי הנה הוא ית' ש אינו רוצה אלא בטוב וכל חפצו להיטיב, והנה שמו ית' מתחלל בשליטת הרשעים ובתגבורת הרעות והקלקולים. אמנם היודע בדרכיו ית' ומעמיק בענינים, ידע, כי על כל פנים אין כל זה אלא סיבוב מסיבות בדרך עמוק, כלם מתכוננים לנקודת השלמת הבריאה ובה מסתיימים, וכמ"ש בחלק א'. ונמצא שהקב"ה הוא המנהיג את הכל באמת, ועצתו לבדה היא תקום, שהיא הגיע טובו ושלמותו אל בראיו, וכמ"ש שם. אלא שלפי אמתת הענין צריכים הדברים להתגלגל בגלגולים אלה על פי יסודות החכמה הנפלאה והטוב האמיתי, ויודע בסוף כל הגלגולים כי הוא ית' ש אחד יחיד ומיוחד, והוא סיבב כל המסיבות האלה בדרכיהם לבא אל התכלית האמיתי, שהוא הטוב האמיתי שזכרנו. וממה שנכלל עוד בעומק זה הענין הוא בגילוי אמתת יחודו ית'. וזה כי הנה כבר ביארנו שכלל כל המסיבות הסובבות בעולם הוא, שהנה ברא הבורא ית' את הרע

לשיעבירוהו בני האדם, ויקבעו בעצמם ובבריאה את הטוב. והנה חוקים רבים ושרשים גדולים הושרשו בענין הזה לשישתלם בכל חלקיו ובחינותיו, כי אולם פרטים רבים ימצאו בענין מציאותו של הרע בבריאה, פעולותיו, ושליטתו, ופרטים רבים כמו כן בענין יחסו של האדם עמו במה שהוא נתון תחתיו ומושם בתוכו, ובענין התגברו עליו והתפתחו ממאסריו וכבוש אותו, וענין מציאות הטוב, התפשטו והתחזקו כפי הכנע הרע והכבשו. ואמנם שרש כל מציאות הרע, פעולותיו ושליטתו, הוא העלים הבורא ית' את יחודו, שאינו מתגלה בעוצם אמתתו לכל, וכפי שיעור ההעלם כך הוא שיעור כח מציאותו של הרע, וכמ"ש בחלק א'. ושרש כל ביטול הרע והעברתו והקבע כל הבריאה בטוב, הוא גילוי אמתת יחודו ית'. והוא מה שאמר הכתוב, ראו עתה כי אני אני הוא וכו', וכתוב, למען תדעו ותאמינו וכו' לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה. ונמצא שסוף תיקון כל הבריאה תלוי בגילוי יחודו ית'. והנה הוא היה הוה ויהיה תמיד אחד יחיד ומיוחד, אלא שעכשיו אינו מגולה לכל כראוי, ולעתיד לבא יתגלה לגמרי לכל הברואים, כמ"ש, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. אמנם ישראל שזכו לתורת האמתית, יודעים האמת הזה ומעידים עליו גם עתה, והוא מ"ש, ואתם עדי נאם ה', וזה זכות גדול לנו. והנה כלל ההנהגה של העוה"ז מתחלקת להנהגת היום והנהגת הלילה, וכמ"ש בחלק ג' פרק א', ובכל בוקר ובכל ערב מתחדשים הסדרים ומשמרות המלאכים לתפקידתם כפי סדר ההנהגה. ואולם נתחייבנו אנחנו בני ישראל להעיד על אמתת יחודו ית' בכל הבחינות, פירוש - בין בבחינת המציאות, שהוא לבדו המצוי המוכרח וכל הנמצאים ממנו הם נמצאים ובו תלויים. בין בבחינת השליטה, שהוא לבדו ית' השליט המיוחד ואין פועל שיפעל אלא מכה ורשות שניתן לו ממנו. בין בבחינת ההנהגה, דהיינו שאע"פ שהסיבות רבות גדולות ועמוקות אין המסבב אלא אחד ואין התכלית אלא אחת, דהיינו הוא ית' המסבב את הכל אל תכלית השלימות האמיתית, ואע"פ שאין דבר זה גלוי עתה באמת הנה אמתת הדבר כך היא, וכן יגלה וידוע בסוף הכל:

^f This also includes another deep concept. The system devised by God's wisdom for the benefit of all things created includes many concepts of evil, as explained in the first section (I:5:8). The concept of evil can then have an effect and influence in the world. Some of these are a result of man's own free will and sins, while others are a consequence of what is decreed to punish him.

Superficially, this may seem to go against God's Will. He wants only good, all His desire is to do good, and His Name is desecrated when the wicked have power and the Forces of evil and corruption prevail. Nevertheless, one who truly knows God's ways, and delves deeply into their significance, realizes the true meaning of this. All of this is a circuit consisting of various causes, which in a profound manner are all aimed toward one point, namely the perfection of all creation. When this purpose is accomplished, all these elements of evil will cease to exist, as explained in the first section (I:3:4).

God is therefore ultimately the actual Director of all things, and His Plan alone is what will abide.¹⁹ His good and perfection will then ultimately be bestowed upon all His handiwork, as explained in that section.

According to the way in which God's incomprehensible wisdom and true good founded creation, however, it was ordained that the true nature of the ultimate goal come about through these roundabout ways [involving evil]. At the end of all these, however, it will be known that God is One, Alone and Unique (*Echad, Yachid, U'Meyuchad*), and that it was He who caused all these things in order to bring about the true goal, which is the genuine good that we have discussed.

Also included in this profound concept is the revelation of the true nature of God's unity.

We have already explained how all these roundabout ways are a general result of the fact that God created evil in order for man to banish it and thus integrate good, both in himself and in all creation. This concept gives rise to many principles and fundamental processes, all required by man to perfect every element and aspect of his being. For evil has many details, effects and Influences, both in its intrinsic existence and in its relationship to man. Through all these, man is affected by evil and placed in its midst in such a way that he can overcome it, release himself from its fetters, and eventually conquer it completely. The existence of good, as well as its propagation and fortification, all depend on the extent to which evil is subjugated and conquered.

The basis of the existence of evil, as well as its activity and Influence, is the fact that God hides His unity and does not reveal Himself with the power of His true Essence. The degree to which evil can exist then depends on the degree to which God hides Himself, as discussed in the first section (I:5:8).

The basis of the annihilation and removal of evil, as well as the perpetuation of good in all creation, is therefore the revelation of God's unity. This is the meaning of what God says in the Torah (*Devarim* 32:39), "Behold now that I — I am He — [and there is no god with Me]."²⁰ It is likewise written (*Yeshayahu* 43:10), "They must know and believe...[that I am He]; before Me no god was formed. and after Me there will be none."²¹

וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֶּסֶּי יְהוָה מִלְחָמָה לָהּ בְּעַמְלֶק בְּדֹר וָדֹר:

And he said, For there is a hand on the throne of the Eternal, [that there shall be] a war for Hashem against Amalek from generation to generation.

רש"י שם

ויאמר משה. כי יד על כס י-ה. ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית ומהו כס ולא נא' כסא ואף השם נחלק לחציו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכשימחה שמו יהי' השם שלם והכסא שלם שנאמר (תהלים ט) האויב תמו חרבות לנצח זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א) ועברתו שמה נלח (תהלים קס) וערים נתשת אדד זכרם המה מהו אומר אחריו וה' לעולם ישב השם שלם כוונ' למשפט כסאו הרי כסאו שלם:

For there is a hand on the throne of the Eternal: Heb. כִּי-יָד עַל כֶּסֶּי יְהוָה. The hand of the Holy One, blessed be He, was raised to swear by His throne, to have a war and [bear] hatred against Amalek for eternity. Now what is the meaning of כֶּסֶּי [as opposed to כֶּסֶּא and also [why is] the Divine Name divided in half? [i.e., why is the Name כִּי-יָד used instead of יְהוָה-י-ה-ו-ה ?] [The answer is that] the Holy One, blessed be He, swore that His Name will not be complete and His throne will not be complete until the name of Amalek is completely obliterated. And when his name is obliterated, the Divine Name will be complete, and the throne will be complete, as it is said: "The enemy has been destroyed; swords exist forever (לְנֶצַח)" (Ps. 9:7); this [who they are referring to] is Amalek, about whom it is written: "and kept their fury forever (לְנֶצַח)" (Amos 1:11). "And You have uprooted the cities-their remembrance is lost" (Ps. 9:7) [i.e., Amalek's obliteration]. What does it say afterwards? "And the Lord (יְהוָה-י-ה-ו-ה) shall sit forever" (Ps. 9:8); thus [after Amalek is obliterated] the Name is complete. "He has established His throne (כֶּסֶּא) for judgment" (Ps. 9:8). Thus the throne is complete [i.e., thus the throne, here spelled with an "aleph," is now complete].

Shemoneh Esrei (R' Leff) p45-6

A possible simple explanation of this idea is that this Ineffable Name of G-d represents the fact that He was, is, and always will be – *haya hoveh veyihyeh*. The first two letters of the Name, *yud* and *hei* are the base letters for the words *haya* and *yihyeh*, whilst the last two letters, *vav* and *hei* are the base of *hoveh*.

As long as evil exists, it is possible to see Hashem through the testimony of the Torah to past miraculous events and the prophecies concerning future miracles. However, in the present, it is difficult to see Hashem clearly in this world. Therefore, when the Redemption will come, G-d's Name will be complete once again. In this context the Geulah will be for His Name's sake.

רינת חיים שם

היה מקום לומר שהגאולה כאשר תבוא לא בזכותינו אלא "למען שמו" תחסר ממנה האהבה, כדוגמת אדם המתכנן תכנית ורוצה שיעזרו לו להוציאה לפועל. ואם לא סייעו בידו והוא מוציא אותה לפועל בצורה אחרת מכפי מה שתיכנן לכתחילה, לא יהיה מרוצה מכך ויהיה לו תרעומת על אלה שלא עזרו לו, כך גם הקב"ה שמלכתחילה רצה שהגאולה תהיה בזכותינו, ואם איננו ראויים והוא גואלנו בכל זאת "למען שמו", תחסר באהבת השי"ת אותנו בגאולה כזו, לכן אנו אומרים גם אם תהיה באופן כזה היא תהיה "באהבה", מכיון שהחסד והרצון להיטיב של הקב"ה הם כל כך גדולים שבכל אופן שהוא, יפעל הקב"ה וישפיע "באהבה".